

Timo Suhonen sd ym.

Keskustelualoite lastensuojelun nykytilasta, uhkakuvista ja laillisesta toteutuksesta hyvinvointialueilla

Eduskunnan puhemiehelle

Lastensuojelun kentältä kantautuu viestejä, että lastensuojelulla tehdään bisnestä, jopa sellaista, jossa huostaanottoja tehdään turhaan. Nämä ovat karmeita esimerkkejä, joita ei pitäisi olla edes olemassa. Toisaalta on varmasti selvää, että yksikään lainsäätäjä ei halua yhtään uutta kahdeksanvuotiaan Vilja Eerikan tapausta toistuvaksi tässä maassa.

On käynyt selväksi, että on tehty epäonnistuneita ulkoistamisia ja viranomaistyötä on laittomasti yksityistetty. Tällöin on jo menetetty alkuperäinen tavoite, että kaikilla lapsilla — myös lastensuojelun viranomaistoimet kohdanneilla — tulee olla oikeus turvalliseen kasvuympäristöön. Heitä ei voi uhrata markkinavoimille ja taloudellisen voiton tavoittelulle.

Eduskunnassa on valmistumassa hallituksen esitys sosiaalityöntekijän sijaispätevyyssehtojen väljentämiseksi. Se tulee ensimmäiseen käsittelyyn marraskuun puolivälissä. Esitys on saanut laajaa kritiikkiä ja herättänyt paljon huolta, ja sen epäillään tuovan alalle vain näennäissäästöjä. Ammattijärjestö Talentian mukaan esimerkiksi lastensuojeluun on vaarassa syntyä uusi normaali, epäpätevien sosiaalityöntekijöiden ammattikunta. Sosiaalihuollon ammattihenkilölain muutokset astuvat voimaan heti ensi vuoden alussa. Esityksen seurauksena lastensuojelussa tilapäisesti toimivien sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia alennetaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut 23.9.2024 arviointimuistiot ”Vuosien 2024 ja 2025 toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveystaloudellisuuden muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen” ja ”Vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamutosten yhteisvaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan”. Muistioista käy ilmi se, että esimerkiksi eri ihmisoikeussopimusten valvontaelinten linjausten mukaan leikkauksia ei pitäisi kohdistaa pienituloisimpiin taikka haavoittuvimmissa asemissa oleviin väestöryhmiin. Lapsen edun ja lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta tulisi välttää etenkin lapsiköyhyyttä lisääviä politiikkatoimenpiteitä sekä toimia, jotka vaikuttavat heikentävästi lapsen huolenpidosta vastaavien asemaan. Valitettavasti hallituksen esityksillä on ollut tällaisia vaikutuksia.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian mukaan ei-pätevän ammattiryhmän tuominen alalle ei ratkaise työvoimapulaa. Ammattiliitossa ihmetellään, mihin tarpeeseen nämä työntekijät oikeastaan vastaavat. He eivät voi toimia lapsen vastuusosiaalityöntekijänä, eivät valmistella huostaanottoja eivätkä tehdä kiireellisiä sijoituksia tai sijaishuollossa rajoitustoimenpiteitä.

Keskustelualoite KA 21/2024 vp

Alan ammattilaisten mukaan lastensuojelu Suomessa on kriisissä ja kelpoisuusvaatimusten alentaminen vain pahentaa sitä. On esitettykin aiheellisesti kysymys, kuka kantaa vastuun, jos ei-pätevä henkilö tekee työssään virheen.

Orpon-Purran hallitusta on jopa syytetty lastensuojeluvastaiseksi. Ammattijärjestön mukaan ammattikelpoisuuksiin puuttuminen on selvä viesti lasten tarvitsemien palveluiden ja niiden tekijöiden arvostamisesta. Ajatellaan, että lastensuojelua voidaan tehdä vähän ohuemmallakin, epäpätevällä osaamisella.

Hallituksen ajama muutos kuormittaa alalla työskenteleviä. Sijaisten perehdytys- ja valvontavastuu on aina työpaikan pätevillä sosiaalityöntekijöillä. Lopputuloksena lakimuutos tekee sosiaalityöntekijän sijaistulkinnasta aikaisempaa laveamman. Alalle voidaan siis palkata henkilöitä, joiden opintojen sisältö ei vastaa vaadittavaan osaamiseen, ja työnantajan harkintavalta suurenee.

Hyvinvointialueiden lastensuojelun tehtävissä työskentelee noin 1 200 sosiaalityöntekijää. Tilapäisiä sosiaalityöntekijöitä on eniten nimenomaan lastensuojelussa. Runsaan neljänneksen sosiaalityöntekijöiden tehtävistä hoitaa niin sanottu sijaiskelpoinen sosiaalityöntekijä.

Lastensuojelutyö nojaa lapsen oikeuksiin, jotka ovat lastensuojelulain taustalla. Lakiopinnot kuuluvat sosiaalityöntekijöiden koulutukseen. Esimerkiksi sosiaalityön ammattijärjestö Talentia pelkää lakimuutoksen kuormittavan kohtuuttoman paljon työpaikan päteviä sosiaalityöntekijöitä. Heidän vastuullaan on tälläkin hetkellä sijaisten perehdytys- ja valvontavastuu. Lakimuutos tulee kuormittamaan merkittäväällä tavalla työntekijöitä ja vie aikaa perustyöltä ja lasten kanssa työskentelyltä. Pelko on, että pätevät työntekijät laittavat hanskat tiskiin ja äänestävät jaloillaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun lastensuojelun tilasta, uhkakuvista ja laillisesta toteutuksesta hyvinvointialueilla.

Keskustelualoite KA 21/2024 vp

Helsingissä 25.10.2024

Timo Suhonen sd
Piritta Rantanen sd
Helena Marttila sd
Fatim Diarra vihr
Tuomas Kettunen kesk
Lauri Lyly sd
Aki Lindén sd
Tuula Väättäinen sd
Paula Werning sd
Juho Eerola ps
Lotta Hamari sd
Markku Siponen kesk
Laura Meriluoto vas
Anne Rintamäki ps
Juha Mäenpää ps
Juha Viitala sd
Saku Nikkanen sd
Eemeli Peltonen sd
Sofia Virta vihr
Pinja Perholehto sd
Mika Kari sd
Joona Räsänen sd
Tiina Elo vihr
Johannes Koskinen sd
Miapetra Kumpula-Natri sd
Ari Koponen ps
Matias Mäkynen sd
Pia Hiltunen sd
Karoliina Partanen kok
Mikko Polvinen ps
Pia Viitanen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Ilmari Nurminen sd
Kim Berg sd
Tytti Tuppurainen sd
Jani Kokko sd
Seppo Eskelinen sd
Elisa Gebhard sd
Ville Skinnari sd
Johan Kvarnström sd
Riitta Mäkinen sd
Ritva Elomaa ps